

BELÜGYMINISZTERIUM

SZIGORUAN TITKOS!

10-224/1973.

152

SS-629-28/73

T Á J É K Ö Z T A T Ó

Az MSZMP Központi Bizottsága 1970. február 18-19-i, valamint a Minisztertanács 1013/1970. /V.10./ számú határozata alapján a BM Kollégiuma 1970-ben megvizsgálta a Belügyminisztériumban dolgozó nők helyzetét.

Megállapította, hogy - a társadalmi viszonyaink fejlődésével összhangban - a Belügyminisztériumban dolgozó nők jelentős politikai és világnézeti fejlődésen mentek keresztül. Emelkedett általános műveltségük, fokozódott közéleti tevékenységük, javultak munka- és életkörülményeik, megvalósult politikai és közjogi egyenjogúságuk. Gazdasági és szociális helyzetük lényegében jobb mint a társadalom különböző területein dolgozó nők általános körülményei.

Miniszter elvtárs az igények és lehetőségek figyelembevételével intézkedési tervet hagyott jóvá, amely rögzítette a nők politikai, gazdasági és szociális helyzete fejlesztésével kapcsolatos perspektivikus irányelveket, valamint konkrétan meghatározta a végrehajtandó feladatokat.

A BM Kollégiuma által tárgyalt anyag, az intézkedési tervben rögzítettek, valamint a vonatkozó párt- és minisztertanácsi határozat tükrében a központi és a területi szervek is megvizsgálták az állományukban dolgozó nők helyzetét. Ennek során az intézkedési tervben meghatározott feladatokat - a helyi tapasztalatok és lehetőségek figyelembevételével - megfelelően kiegészítették.

4.2. II. s.

10-224/1973

BM tájékoztató

A BM intézkedési tervében rögzített, illetve a központi és területi szervek által meghatározott feladatok végrehajtása az alábbiak szerint foglalható össze.

I.

Az MSZMP Központi Bizottsága és a Minisztertanács határozata, valamint a BM intézkedési terve alapján az egyszeri intézkedések megtörténtek, az irányelvek alkalmazása folyamatosan érvényesül. Az illetékes párt- és tömegszervezetek a felsőbb szervek határozatait, irányelveit, valamint az ezekből adódó feladatok végrehajtásával kapcsolatos teendőket szervezetük tanácskozásain ismertették, a szükséges feltételeket /nőfelölös, nőbizottság stb./ kialakították.

A nők helyzetének javítása érdekében készített intézkedési tervek reálisan határozzák meg a feladatokat. A tervek - különösen a munkakörülmények javítása terén - esetenként távlati célkitűzéseket is tartalmaznak. Az eddig tett intézkedések - amelyek főként a saját hatáskörben megoldható munkakörülmények javítására, szociális juttatások adására, beiskolázásra és indokolt esetben szabadidő biztosítására terjedtek ki - kedvezően értékelhetők.

A Belügyminisztériumban dolgozó nők társadalmi helyzete jó. Életszínvonaluk fokozatosan emelkedik. Hivatástudatuk magasfoku, odaadó, lelkiismeretes munkát végeznek.

II.

1. A nők állománycsoport szerinti összetétele a következő képet mutatja. A BM személyi állományának 21,2 %-a nő. Az irodai állomány megszüntetése és a kinevezett polgári állomány rendszeresítése ezt az arányt nem befolyásolta, de

lényegesen megváltoztatta a nők állománycsoport szerinti összetételét. Jelenleg a hivatásos állomány 18,2 %-ra csökkent. A katonai állományu nők aránya 3,8 %-ról 5,1 %-ra növekedett. A szerződéses polgári állományu nők aránya - az újabb állománycsoport-korrekciókkal - tovább csökkent, a kinevezett polgári állomány pedig mintegy 6 %-kal növekedett.

Az állománycsoportok módosítását a volt irodai állomány - főként ennek 15-20 év szolgálati idővel rendelkező tagjai - valamint a kinevezett polgári munkakörre minősített beosztást betöltő hivatásos állományuak negatívan értékelték. Új helyzetüket a hivatásos állományt megillető jogokhoz viszonyítva mérlegelték, és az összehasonlítás alapján a korábbinál kedvezőtlenebbnek minősítették.

Erre a megítélésre vezethetők vissza, hogy a kinevezett polgári állomány /95,2 %-a nő/ törzsgárda tagjai több olyan igényt is felvetettek, amelyek a jelenlegi körülmények között nem teljesíthetők /25 évi szolgálati idő letöltése után hivatásos állományba való átvétel és a nyugellátás lehetőségének biztosítása, betegség esetén a hivatásos állományt megillető kedvezmény biztosítása, a hivatásos állományt megillető szolgálati időpótlék kiterjesztése, a munkaköri illetmény összegének felemelése stb./.

Kisebb-nagyobb feszültség tapasztalható még azoknál a szerveknél is, amelyeknél a kinevezett polgári beosztásokban - lényegében eltérő bérezéssel azonos munkát végezve - hivatásos és kinevezett polgári állományuak is dolgoznak. A hatékony felvilágosító munka eredményeképpen az érintett elvtársnők többsége ma már megérti a szervezeti módosítások szükségességét, az ennek végrehajtásával kialakult helyzetet. Egyesek azonban még ma is minden kínálkozó lehetőséget felhasználnak vélt sérelmük elpanaszolására.

Ezek a problémák a folyamatos munkavégzést, a feladatok megoldását nem zavarják. A volt irodai állomány un.törzsgárda tagjai becsületesen helytállnak. Tulnyomó többségük a jelenlegi társadalmi helyzetét jónak és még a panaszkodók is elfogadhatónak minősítik.

A hivatásos állományuk és valamennyi állománycsoportban a rövidebb BM szolgálati idővel rendelkező nők, továbbá azok, akiket a szervezeti igazítás kedvezően érintett, minden vonatkozásban elégedettek.

2. A Belügyminisztériumban dolgozó párt- és KISZ tagsággal rendelkező nők száma - a népgazdaság egyéb területein kialakult arányokhoz viszonyítva - lényegesen nagyobb. Az utóbbi két év alatt a párttagok aránya ugyan alapvetően nem változott, az állománycsoportonkénti összetétele azonban kedvezőbben alakult.

A hivatásos állomány a szervezeti módosítás következtében politikai szempontból megerősödött. A párttagok aránya 16 %-kal növekedett. A pártalapszervezetekben választott funkciót betöltők száma - többségében a nőfelelősök tisztségére visszavezethetően - megkétszereződött, a KISZ-ben és a szakszervezetben is számottevően emelkedett.

A választott funkciókban levők társadalmi feladataikat nagy szorgalommal és lelkiismeretességgel látják el. Eredményesen szervezik a különböző politikai és szakmai célkitűzések megvalósítását.

A párt-, a KISZ és a szakszervezetek vezető testületei a Belügyminisztériumban dolgozó nők társadalmi közéleti tevékenységét kedvezően ítélik meg. A politikai vitákon többségükben tevékenyek. Állásfoglalásaik politikai és gazdasági kérdésekben általában reálisak.

Érzékenyen reagálnak a nemzetközi és különösen a békét veszélyeztető eseményekre. Behatóan foglalkoznak az életszínvonal alakulását befolyásoló tényezőkkel.

3. A belügyi szerveknél dolgozó nők politikai felkészültsége jónak értékelhető. Ha az egyetemi és a RAK végzettséget öthónapos pártiskolai végzettségként is figyelembe vesszük, úgy a pártiskolát végzettek aránya a hivatásos állománynál 60 % /ezen belül a tiszteknél 80 %/ az össznői állományra vetített arány pedig a központi szerveknél 20,4 %.

Az egyetemi és középiskolai végzettségük aránya 30,5 %. A jövőben a középiskolai végzettséggel rendelkezők számának gyorsabb ütemű emelkedésére lehet számítani, mert az új felvételeknél az előírt iskolai végzettséget is megkövetelik.

A hivatásos állomány tulnyomó többsége előadói munkakörben dolgozik, a szükséges állami iskolai végzettséggel rendelkezik.

Az előírt végzettséggel nem rendelkezők egy része tanul, illetve az elkövetkező években iskolázásra kerül. Az iskolázási korhatárt túllépők nagy többsége megfelelő szakmai gyakorlattal rendelkezik és a szervek - az adott lehetőségek között, a speciális igényeik figyelembevételével - belső képzés keretében igyekeznek a szakmai továbbképzésüket biztosítani.

A kinevezett polgári állományú nők többsége a munkaköréhez előírt közép- vagy általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Az állomány kisebb részénél a helyzet a hivatásos állományéval megegyező.

A szerződéses állományúaknál az iskolázottsági szint alacsony. E kategóriában a dolgozók összetétele igen heterogén.

Vannak magas képzettséget igénylő munkakörök /orvos, mérnök, pedagógus stb./ és olyan munkakörök is, amelyek ellátásához a 8 általános iskola sem követelmény /pl. segédmunkás, takarító stb./.

Az 1972/73. tanévre való iskolázás azt mutatja, hogy az intézkedési tervben foglaltak végrehajtása ezen a területen is megkezdődött, de a feladatok jelentős részét a jövőben kell megoldani.

A nők vezető beosztásba való kinevezése terén előrelépés történt. A szervezeti igazítás az elvtársnők mintegy 9 %-ánál előrelépést jelentett. Hivatásos állományba került 261 személy.

Jelenleg a hivatásos és a kinevezett polgári állománycsoportban a vezető beosztású nők száma 160. A szerződéses polgári állománynál 64 személy tölt be egyéb vezetői tisztséget és mintegy 450 szerződéses polgári alkalmazottat minősítettek át kinevezett polgári állományba.

4. A belügyi szerveknél - a differenciálási elvek alkalmazása mellett - nőknél és férfiaknál az "egyenlő munkáért egyenlő bért" szocialista bérezési elv érvényesül. A soron kívüli feladatokkal - a családi gondoktól való részbeni mentesítés miatt - a parancsnokok inkább a férfi beosztottakat bízzák meg, ezt azután a bérezésnél figyelembe veszik. Az állománycsoportok átrendezéséhez kapcsolódó illetmény korrekciók a bérezési elv hatékony érvényesítését tették lehetővé.

A nők munkájának megbecsülését a kitüntetések, dicséretetek, jutalmak megfelelő alakulása is bizonyítja. Az össz kitüntetések 18,3 %-át - 21,2 %-os létszámarány mellett - nők kapták. A vizsgált időszak alatt - 19 hónap - a nők 10,6 %-át, a férfiak 12,0 %-át tüntették ki.

/Figyelembe véve azonban, hogy a kitüntetési arány a szerződéses polgári állománynál lényegesen kisebb mint a többinél, a 19,3 %-os kitüntetési arány kedvező/.

A jutalmazások egészében véve számszerűen állománycsoportonként létszamarányosak, azonban szervenként jelentős eltérések tapasztalhatók. A jutalmazások gyakorisága is rendkívül változó. A gyakoriság rendszerint a jutalmazás összegszerű nagyságával áll kapcsolatban.

A kinevezett és a szerződéses polgári állomány pozitívan értékelte a törzsgárda-jelvénnel járó jutalomszabadságot és a pénzjutalmat.

A fentiek bizonyítják, hogy a nők munkáját a szakmai- és a pártvezetés elismeri.

A női állomány segélyben való részesítése 16,6 %-os, lényegében azonos a férfi állományával. A szerződéses polgári állományiak részére több esetben biztosítottak segélyt, miután szociális szempontból ennél az állománynál van a legtöbb nehézség.

A BM Szakszervezeti Tanács is fokozott gondot fordított a többgyermekes, illetve gyermekét egyedül nevelő anyák segélyezésére. Ilyen címen az elmúlt évben 69 500 Ft segélyt fizettek ki. Ebből az összegből 193 esetben egygyermekes, 56 esetben pedig többgyermekes család részesült.

Illetményelőleget a nők 15 %-a vett fel, ez a kiadott illetményelőlegek közel 40 %-át teszi ki. Az esetek többségében a kinevezett és a szerződéses polgári állományba tartozó nők kértek illetményelőleget. 186 esetben gyermekét egyedül nevelő anya és 43 esetben többgyermekes anya vett fel illetményelőleget.

E kategóriában állományviszonytól függetlenül, egyforma arányban, elég rendszeres az ilyen kérelem. Ők vették igénybe az illetményelőlegek közel 20 %-át.

A nők megelégedéssel fogadták a három vagy ennél több gyermekes hivatásos állományú anyák szolgálatmentességére vonatkozó intézkedést. Az előirt munkaidő kedvezményeket az arra igényjogosultak mindenütt megkapták.

A BM I. Főcsoportfőnökség a meglevő női szállások korszerűsítésére, az épülő új női szállások befejezési határidejének előbbrehozatalára intézkedést tett.

A Makarenkó-utcai 101 férőhelyes női szállást 5,3 millió Ft költséggel felújították és korszerű berendezéssel látták el. A szobákban felszerelt nylon elsötétítő függönyök, faliszőnyegek, polcok, a reprodukciók, faliasztali kerámiák a szállást otthonossá tették. A főzési-mosási lehetőség modern háztartási gépekkel biztosított.

Az Egészségügyi Osztály kezelésében két, összesen hetven férőhelyes szállás van. A Korvin Ottó Kórház női szállása az utóbbi években 300 e/Ft értékű felszerelést kapott. A szállás lakói részére a kulturált életkörülményekhez szükséges feltételek biztosítottak.

Az elkövetkezendő években 50-60 millió Ft-os beruházási költséggel mintegy 200 férőhellyel új, korszerű női szállás épül.

A munkakörülmények fejlesztése érdekében a központi és a helyi szervek - a rendelkezésükre álló erőforrásoknak megfelelően - több jelentős intézkedést tettek.

Ezek közül számottevőbbek:

- a régi mechanikai írógépek kicserélése elektromos és gömbfejes írógépekkel megkezdődött. Vásároltak eddig 300 elektromos és 33 gömbfejes írógépet,
- a könyvelés-gépesítési program megvalósítása folyamatban van,
- a nagyvolumenű nyilvántartó munkát 5,4 millió Ft-os költséggel Ziepel tároló gépekkel korszerűsítették,
- a csapatalakulatok és a kormányórség konyháit újrendszerű tányérmosogatóval látták el és több korszerű gépet szereltek fel,
- a takarítónők munkájának megkönnyítésére komplex intézkedések történtek, /takarítást megkönnyítő gépek beszerzése, parketták belakkozása, nagytakarítások vállalati uton való végeztetése/
- a szervek többsége a gépirónők részére forgatható székeket vásárolt, ami egészségügyi szempontból is jobb.

A IV.ötéves terv több olyan célkitűzést tartalmaz, amelyek a nők helyzetének továbbjavítását szolgálják:

- a Visegrádi utcában egy hatvenöt férőhelyes óvoda épül,
- a nyári fiú üdülőtábor korszerűsítésére két hatvannégy-személyes MOTEL épület kerül felállításra,
- ahol a feltételek adottak ott rheuma, ideg, esetleg nőgyógyászati helyi rendeléseket fognak szervezni.

A munkahelyi körülmények vizsgálata során több jolyan igény is felmerült /irodai munkát végzők részére munkaköpeny

és zuhanyozási lehetőség biztosítása stb./ amelyek teljesítése a jelenlegi adottságok mellett nem lehetséges.

Az Üdültetési és Gyermekeveltetési Osztály azoknak az egyedül álló anyáknak a gyermekeit, akik ezt kérték a BM intézményekbe felvette. Budapesten 243 egyedülálló nő 330 gyermekének elhelyezésére került sor. A gyermekek intézményben való elhelyezése az új demográfiai hullám következtében egyre nehezebbé válik.

A szervek parancsnokai messzemenő gondossággal bírálják el a többgyermekes, -illetve gyermeküket egyedül nevelő anyák lakáskérelmét. Az utóbbi két évben előtérbe került a nők lakáskérelmének megoldása. A vizsgált időszak alatt 229 nődolgozó lakáskérelmét teljesítették, ami a rendelkezésre álló lakások 15,2 %-ának felel meg. Ebből 10 lakást 3 vagy többgyermekes anyának, 45-öt pedig a gyermekét egyedül nevelő anyának adták. A többgyermekes és gyermeküket egyedül nevelő anyák lakásügyei általában megoldottnak tekinthető /csak néhány újkeletű kérelem található/.

A gyermekeiket egyedül nevelő anyákat az üdülői beutalók odaitélése során is az előírt mértékben előnyben részesítik.

A számszerű adatok bizonyítják, hogy az üdülési lehetőségeket a gyermeküket egyedül nevelő anyák többsége igénybe veszi. Vidéki viszonylatban előfordul, hogy az alacsonyabb keresetűek - anyagi és egyéb okok miatt - üdülő beutalót nem kérnek.

A beutalók túlnyomó többségét a hivatásos és kinevezett polgári állomány vette igénybe. A szerződéses polgári állományukak - létszámarányukhoz viszonyítva - mintegy harmadát kapták a hivatásos, illetve kinevezett polgári állomány részére biztosított keretnek.

A szerződéses polgári állomány részére ugyan a szakszervezet is biztosít üdülési lehetőséget, de az üdülői beutalóval való ellátásuk ezzel együtt is gyengébb, mint a hivatásos, illetve a kinevezett állományé.

Az indokoltnak látszó nőgyógyászati szakrendeléseket az Egészségügyi Osztály megszervezte. A Maglódi-uti objektumban szervezett nőgyógyászati szakrendelést - a szakmai és pártvezetés javaslatára, kellő kihasználtság és igény hiányában - meg kellett szüntetni. Helyette a reumatológiai és az ideggyógyászati szakrendelések helyi biztosítását vették tervbe, amire az előzetes felmérés szerint nagyobb szükség van.

III.

A Belügyminisztériumban dolgozó nők helyzetének továbbjavítására vonatkozó intézkedési tervben meghatározott feladatokat a minisztérium központi szervei végrehajtották.

A belügyi szervek parancsnokai a hatáskörükbe utalt, illetve a helyi körülményekből adódó feladatok végrehajtására megfelelő intézkedési tervet készítettek. A tervekben rögzítettek egy részét megvalósították, másik rész megvalósítása folyamatos tevékenységet igényel.

A Belügyminisztériumban és szerveinél dolgozó nők helyzetének ismételt felmérése, áttekintése megerősítette azt a felismerést, hogy a határozatok, irányelvek rendkívül összetett kérdéskomplexumot ölelnek fel, végrehajtásuk hosszabb időt, folyamatos erőfeszítést és tevékenységet igényel.

A parancsnoki állomány a határozatokban és az irányelvekben foglaltakat megértette, magáévá tette, a párt és a mozgalmi szervekkel együttműködve tevékenykedtek a következetes vég-

rehajtás érdekében. Ennek eredményeként a tett intézkedések helyesek, célirányosak voltak. Végrehajtásuk nyomán jelentős eredményeket értek el a szociális ellátás, a munkakörülmények javítása, a jogos kedvezmények biztosítása terén.

Jelentős előrelépés történt a nők társadalmi, politikai, gazdasági egyenjogúságának következetes érvényesítésében. Az eddig tett intézkedésekkel azonban ezek a kérdések nem tekinthetők egyértelműen rendezettnek. Az elvek folyamatos érvényrejutása érdekében a szakmai és a pártvezetésnek még hosszú éveken át kell elvi alapokon álló, következetes munkát végezni.

Megállapítható, hogy a belügyi szerveknél a nők helyzetének továbbjavításáért, fejlesztéséért végzett munka széles alapokra épül. Határozott jelei vannak, hogy mindinkább összbelsőügyi teendővé, a személyi állomány ügyévé válik.

Az alsóbb szintű parancsnokoktól a felső szintű vezetőkig növekvő figyelem és gondosság nyilvánul meg a nők helyzete, problémái iránt. A pártszervek a határozatokban és az irányelvekben foglaltakat a pártmunka szerves részének tekintik, és segítik megvalósításukat.

B u d a p e s t , 1973. február 19-én

Készült: 190 pld.-ban

Kapják:

- miniszterhelyettesek,
- főcsoportfőnökhelyettesek,
- országos parancsnokok, helyetteseik,
- csoportfőnökök, helyetteseik,
- budapesti, megyei rendőrfőkapitányok, helyetteseik,
- önálló osztályvezetők,
- BM iskolaparancsnokok.